

ágban leküzdőnk. Az első és legfontosabb kérdés természetesen az alapfogalmak és a terminológia tisztázása: mi a sajtó, mi az ujság, mi a folyóirat? Ez ma annál kevésbé könnyű feladat, mivel az egyes „sajtóműfajok” között a legkülönbözőbb keveredés, sőt hibridizáció mutatkozik: irodalmi hetilapok a nagy rotációs ujságok alakját öltik magukra (p. o. *Les Nouvelles Littéraires*), népszerű orvosi lapok mélynyomósos illusztrált ujság köntösében jelennek meg, megszületik az amerikai „tabloid”: a kép-ujság, bizonyos hetilapok pedig zsebben hordható könyvecske alakját veszik magukra (mint p. o. a Párizsban éppen most megindult női hetilap *Diane*).

Magának a sajtókutatási módszertannak a kiépítése ma még nézetem szerint elcsúszott feladat lenne. Ahogy az ifjúságról mondják, a sajtókutatás fiatal tudománya számára sem szabad ma még fontossággal bírnia a kvantitás vagy a minőség kérdéseinek: fő az — *intenzitás!* Az idő megérleli a hasznos, kigyomlálja a felesleges kezdeményezéseket, és a helyes módszerek szinte maguktól látszanak majd kialakulni. Vessük vizsgálat alá szemünkkel — eggyel több esetben — Párizsra, és méltassuk a párizsi sajtótudományi intézet megalakulását jelentősége szerint.

(1.) V. ö. Groth, *Die Zeitung*, c. többkötetes művét. A *journal* szóról: Marc Jaryc, a *Revue de Synthèse* V. kötetében (1933); v. ö. még: G. Menz, *Herkunft u. Bedeutung des Namens „Gazette“* (Forschungen u. Fortschritte, 1933. évf.) — (2.) V. ö. Dovifat tanítását (a *Sammlung Göschen* idevágó kötetében, valamint 1929.-ben megjelent, az ujságkutatás útjait és céljait vázoló, nyomtatásban is megjelent beszédében). — (3.) V. ö. Marc Jaryc, *Problèmes et méthodes de la science de la presse*, a *Cahiers de la Presse* (Recueil Sirey-kiadás, 1938.) első számában.

FODOR JÓZSEF KÉT VERSE

KÖLTŐ A ZAVARBAN

*És ha minden reped, szakad,
Becsületes szegény legények
Hevernek a romok alatt.*

Ady.

*Emeld szét köröskörül a szemeidet
És ámulj! Megnöttek az idők, de az ajak
Néma. Óh, hol a hang, versengeni a
Tébollyal, mely kiáradt, mint a pokol!*

*A tüdő feszül: s csak zörg, mint kiirt, mibe
Vihar fú, nem emberi száj: s a szavak
Ha jönnek, elfutnak: mint robotra hívó
Elöl a nép, kit túl-szörny munka riaszt.*

*Ihol, a zür esztendei! Szem égj, szívem
Dobolj! Óh, van erőd még, birni s visszatartani
Dagadt belső hangjait, mint iszonyú
Ütésekre jajt? Ha nem szólok, meghalok!*

Óh, föl! Hang, höröggj! Szó'd már rég nem a vers
 Nyelve: de a rettenetes sugalma idők
 Fullasztó lélegzetét áraszd ki most,
 Melytől telten a földre rogyva kinlódol.

Szakadj szét vagy szólj! Mint gyúlt, füllt felhő beteg
 Vemhét darabos mennykő-szavak közt löki
 Ki! széttörve, de nyilván, mondd ki alaktalan,
 Megrázó szó'd! Más időkre maradt a dal.

Az idő jelt vár, s a riadtak zavart
 Csödülete elalélva, kérdve feléd
 Néz: Költő, világ szava, irányítója, kürtje: hova
 Tetted az okos sugalmat, irányítást?

Örvényes a nap s rendkívüli a teher —
 És az idők torlódó árama még
 Nő: s arcát megfogni s talpatatnyi kis
 Pontom e rengésben: egy percet adjatok!

S már harcom mindenre szánva, s ajakam
 — Ha egyetlenként is — még épen maradt:
 Kiáltására annak, mi jó, igaz, szabad —
 Sziszegve, ha már hullok, mig tudóm széttörik!

Más, mérsékelt zavarban megállt a szóló: és
 Rögön állt; elv úgyuzott elvet s mögé
 Ép, hős hívek tábora gyúlt: de most
 Gyávult a dac, hithagyott. Jó: nincs sereged!

Nincs sereged. De a bátor, esztelen-szép-merész
 Erő csodát tehet! Csak kitarst! Vagy ha buksz:
 Jövök új (s győző) merői irtak zászlóikra fel
 S áldják, hol hulltál: az új Termopilét.

TEHETETLENÜL

Talán letennénk tollunk,
 Csöndben, verve letennénk
 S el, ködbe tűnve mennénk,
 Hir se hallva rólunk,
 Csúf zavarból kimerülve,
 Feledőn, s közönybe hülve,
 Hős-butá voltunk.

Vonjuk be szállaló szárnyunk,
 Hunyjuk bolond, nagy álmunk,
 Jőjjön a dermedés, a semmi,
 Óh, inkább némán szenvedni,

*Mint vajudva szót szóra venni,
Óh, borzasztó sor, hiába tenni,
De legszörnyebb szörny csuda: lenni!*

*Jaj nekünk, kiáltó szánknek,
Jaj e népségnek, e világnak,
S hogy ajkaink hiába rángnak,
S jaj szemeknek, hogy látva látnak
És jaj, mely ezt mondatja, e percnek,
Jaj béna ajkunknak, hogy szólna
S iszony bővületébe forrva
Csügg, mint néma látnok: ki hallva
Gyülő vést, nem nyilhatva hal meg.*

D O L G O Z Ó L Á N Y O K

Irta: NAGY ISTVÁN

Ellentétben a nyugati, nagyipari államokkal, Romániában elsősorban a világháború sietette a szociális átlényegülést társadalmunk alapvető szervében, a családban. A világháború kitörése a családapákat és a családalapításra érett férfitömegeket munkahelyeikről és családjukból a frontokra parancsolta; elhagyott helyeikre viszont az anyákat és a lányifjúságot rendelte. A békekötés után a férfi ugyan megint elfoglalta előbbi hivatását és szerepét a családban, de a nőket a leromlott gazdasági viszonyok továbbra is fogva tartották a kenyérkereső helyeken. Azóta a dolgozó nők száma megsokszorozódott s így pl. ma már Clujon sincs olyan ipari vagy kereskedelmi vagy más foglalkozási ág, ahol az alkalmazottaknak jelentős részét nem a nők tennék ki. A cluji betegsegélyző pénztár 1934-ben 35.000 bejelentett férfi és női alkalmazottat tartott nyilván s ha a falvakról beözönlő cselédlányokat is a város dolgozónőihez számítjuk, ugy aligha tévedünk, ha a cluji összalmozottak 50 százalékát a nők javára írjuk. S bizonyára a dolgozó lányok igen jelentős százalékot képviselnek a dolgozónők táborában. S mint ilyenek, közvetlen adófizetői az államnak és jelentős közteher viselői a város költségvetésében.

A modern államszemlélet értelmében az egyenlő teherviselés egyenlő jogokkal jár, tehát ennek s az előbb felsorolt tények alapján úgy hiszem, hogy a dolgozó leányifjúság szociális helyzetét nemcsak, mint jövőendő családanyákét kell tárgyalnom, hanem olyan tényezőként is, mint amely kiútatással lehet társadalmunk jövőbeli irányítására, vagyis az iparos és kereskedő ifjúság mellett egyenlő részekként jelentkeznek. Hogy gazdasági fontosságuk, társadalmi tudatuk és műveltségük képessé és alkalmassá teszi-e a dolgozó leányifjúságot erre az egyenlő szerepre, azt a feltárt adatoknak kell bebizonyítaniok.

Adataimat egyben összehasonlításnak szánom a Sinka József által tanulmányozott 100 iparos és kereskedő ifju adataihoz. (*Hitel*, 1937. 3.) Ez az ifjúság a leányifjúság nélkülül csonka ifjúság. Sajnos, nem sikerült társat szereznem, mint a 100 ifjúnak, mert csak 70 dolgozó leányt si-